

Stevan Pešić

TIBETANCI

Beograd

2010

DERETA

Gradska biblioteka u Novom Sadu

Putujući pre neku godinu po Indiji, zadesio sam se u Mak-Lod Gandžu, kod Daramsale. To je seoce naseljeno izbeglicama iz Tibeta. U okolini su boravište Dalaj lame, Tibetanska biblioteka i arhiv. Kada sam došao bio je april, najlepše doba godine u tom kraju. Kedrove šume behu olistale, na vrhovima Daoladara beleo se sneg, a dolina i selo šareneli su se od rascvetanih voćnjaka i molitvenih zastava na krovovima kuća. Ostao sam tu čitavo leto. Između mnogih koje sam upoznao, najčešće sam viđao Tibetanca, lamu Dzambu Linga. Lamom se, izgleda, sam nazvao, a ime Dzambu Ling znači u prevodu Celi Svet. Imao je oko šezdeset godina. Bio je rodom iz Ladaka, obišao je Indiju i Nepal, a odlazio je i u Tibet. To su mi kazali oni koji ga nisu dobro poznavali. On sam, međutim, ispričao je nešto drugo, lepše i veće. Nosio je visoki crni šešir ukrašen plavom vrpcom, čubu šivenu u doba Čenraba Mibošija, čizme iz istog vremena, desetak amajlija i ručni molitveni mlin. Od imovine je imao torbu punu uspomena, a kuća mu je bila jedno konačište za sirotinju. Mnoge sate i dane proveo sam na trgu, ispod velikog granatog hrasta. Trg je bio pun dece, prosjaka i pasa. Tu je povazan sedeo i Dzambu Ling. Znao je nekoliko jezika, pa i engleski, i voleo je da priča, te je uvek bio okružen slušaocima. Šolja čaja ili, još bolje, koja rupija, bili su dovoljni da započne, a onda tome nije bilo kraja. Njemu se, naime, dogodio čitav svet, prošlost njegove zemlje, a možda i njena budućnost. On je sve video i

svuda je stigao. Vekove, slavne ličnosti i granice zemalja menjao je kako je odgovaralo njegovoj priči. Slušaoci su se ponekad grohotom smejali, a smejao se i sam pripovedač. Jednom sam pomislio: možda je i bog takav glumac koji voli sve svoje uloge i strasno ih igra. Svuda stigne taj bog, premda se ne miče s jednog mesta, kao ni lama Dzambu Ling, koji je preživio više stotina godina i maltene čitavu ljudsku istoriju, sedeći na trgu Mak-Lod Gandža uz šolju čaja.

Ova knjiga je sačinjena od njegovih priča, a zapisivala ih je ruka jednog stranca i barbarina. Neka milost čitaoca bude ravna uživanju koje će naći u njoj.

I

NEBO JE NAŠ ZAVIČAJ

Kada sam kao dečak posmatrao Nam-ki Turlu Dong-sep sa obližnjeg planinskog vrha, činilo mi se da je ona, kako i samo njeno ime kaže, zaista na padinama neba. Odande, sa vrha nad kojim ničega nije bilo osim plavetnila, širio se svet. Na istoku, pružale su se planine pokrivene kedrovim šumama; na zapadu behu isto planine, ali niže, i dolina reke Baksu. Na jugu, za vedrog dana, moglo se videti jezero Dal i, još dalje, velika Ravnica. Na severu su se dizali Himalaji, daleki, pokriveni snegom. Vladala je tišina i svet je bio beskrajna pesma, u kojoj je čovek bio najlepši zvuk. Kada sam, vrativši se kući sa tih šetnji, pričao majci šta sam video i osećao, ona bi uzdahnula:

– Prekrasan je ovaj kraj, ali naše srce je tamo gde smo rođeni, a to je oblast Jarlunga u Zemlji Pe, koju stranci zovu Tibetom.

I tada bi mi pričala o zavičaju koji ja nisam zapamtio, a u kojem je ona provela najsrećnije dane svog života. To je bila dolina reke Tsang-po, koja izvire u visinama Himalaja. Leta su tamo cvetna i mirisna, a zime duge i hladne kao u čitavom Tibetu, čije ime je i Zemlja Snega. Sneg preko noći zaveje naselja i puteve, i ljudima se čini da je ovaj svet beli san i večnost.

– Znaj, naša zemlja je visoka i najbliža nebu – govorila je majka. – Bogovi su prvi susedi Tibetanaca. Jednom, kada se vratiš tamo, shvatićeš moje reči.

Slušao sam je sa zanimanjem, ali sam joj se pomalo čudio. Jer sve o čemu je pričala nalazilo se i ovde, i ja sam verovao da ne

može postojati lepši kraj od ovoga. Voleo sam sva godišnja doba i, kada je neko od njih vladalo, govorio sam da je ono jedino, kao što u novoj ljubavi zaboravimo staru ljubav.

Zimi je sve pod snegom: planina, šume, polja i bašte. Krovovi kuća postaju beli, a drveće se kiti cvetovima od leda. Ljudi u šarenoj odeći liče na cvetne žbunove koji lutaju tamo-amo. Reka se zamrzne i na njoj su tada deca i mladež na klizaljka od drveta; jure poput vetra, žaleći što obale nisu dalje. U susedno selo i u grad ide se saonicama koje vuku mali čupavi konji. Ujutru, čim se probudim, trčim do prozora da vidim koliko je navejao sneg. Ako ga je mnogo, radujem se, jer ga tada svi, deca i stariji, čistimo i, slažući ga na gomile, pravimo od njega nove snežne ulice. Zvuci truba i gongova iz manastira razležu se nad dolinom, javljajući bogovima da ljudi nisu zaboravili na njih. U vreme najjačih mrazeva, srne, zečevi i druge životinje silaze nadomak sela po hranu koju im ljudi ostavljaju. Jednom sam, posmatrajući jabukovo drvo zimi, plakao setivši se njegovih grana okićenih u proleće ružičastim cvetovima.

Takva je zima ovde. Ali pre nje je bila jesen, doba velikih promena i svečanosti. Poslednji usevi sazrevaju na poljima i poslednje voće bere se po voćnjacima. To je dar bogova pre nego što snegovi prekriju zemlju. Šume postaju crvene, žute, zlatne, ljubičaste, mrke. Sve boje vide se tada na planini. Nebo je prozračno, hladnoplavo. Vazduh je lak, te pomisliš da te i njime nebo zove k sebi, ali ne odlaziš; tamo je već jato ždralova što odleće na jug, u Indiju, uz krik koji podseća na pesmu usamljene devojke. S prvim kišama iz planine se vraćaju u selo pastiri sa stadima ovaca. U selu se obavljaju svadbe, a od mirisa čanga pijane su i kokoši po dvorištima i jakovi u štalama. Nebo zatim odlazi od nas, napušta nas i nad zemljom vladaju oblaci, gusti i crni. Danima i noćima padaju kiše. Ali to je samo večer, dugo, u kome se odmaramo od leta.

Leto traje kratko, jer toliko je poslova u polju, u bašti i u voćnjaku da ljudi kažu: „Zar je već prošlo?“ Deci je ono najkraće, pošto im nikada nije dosta igre i skitnje. U šumi je tamno; kroz zelenilo čestara sijaju oči divljih zveri. Nebo, drveće i

krovovi puni su ptica, te pomisliš da se u ovom selu sakupio sav pernati rod na neki svoj praznik. Dole, na trgu i ulicama, postane tesno od putnika, trgovaca i lama sa sve četiri strane sveta, koji dolaze da obavljaju svoje poslove ili u manastir. Na livadama kraj reke pasu konji. Leto je puno zvukova i muzike: od potoka koji žubore kroz travu, od glasova ptica i životinja, od ljudi koji oru ili žanju. Najčudesnija je muzika koju stvaraju insekti; zujanje divljih pčela koje imaju gnezdo u krošnji kakvog drveta opčinjava i satima ga možeš slušati. Svako biće se raduje; čak i mali beli crv veselo gmiže kroz prašinu. Zatim nastaje vreme žetve ječma. Svet je tada zlatan, a zemlja je majka svima.

U proleće je ta majka mlada, kao devojka koju kite za svadbu. Drveće u ovo doba najviše nam vara srce. Šareno je, mirisno i pitaš se radosno: je li to ono isto drveće čije su grane zimus, povijajući se na vetru, jecale kao stotine demoni? Svaki dan i svaka pojava svakoga trena imaju drugačije lice, ali su isti. Cveće prekriva zemlju, i krilatima je, izgleda, u njemu prijatnije nego u vazduhu, pa hodaju zemljom. Zelenilo se pojavi iznenada, kao da osvane jednog jutra i bukne poput nebeske vatre u šumama i na poljima. Sa brda hitaju pevajući potoci. Snegovi se vraćaju u nebo, odakle su došli; ostaju još samo na planinskim vrhovima. Manastir, preko zime nalik na crnu nebesku kulu, pretvara se sada u hiljadu boja od zastava, slika i kipova božanstva. Sunce, zlatno zvono, peva nad zemljom i od njegove svetlosti ima nešto i na licima ljudi. Poneka zver, radosna što je zima prošla, zaboravi na opasnost i dođe do naselja, uplaši ljude, pa i sama uplašena beži nazad u planinu. Na poljima su orači i sejači. Prozori kuća se otvaraju i s njih dopiru pesma i smeh, ali nisi siguran je li to govor cveća u saksijama ili se smeju deca i žene. Jer dece je svakog proleća više, i kada im majke iznesu kolvke na sunce, u bašte, ptice dižu graju: „Kuda ćemo mi?“

Tako sam ja pričao majci, pa rekoh:

– Kažeš da je zavičaj tamo gde smo srećni. Ja sam srećan ovde; prema tome, ovo je moj zavičaj.

– Zavičaj je tamo gde smo pali rođenjem – kazala je majka.
– Ti ga ne pamtiš, zato i ne osećaš ništa prema kraju odakle si došao. Ovde si proveo prve godine, ovde su ti se otvorile oči i misliš da si odavde. Ja sam detinjstvo, mladost i godine s tvojim ocem provela u Tibetu, i još samo tamo. I biću tamo, verujem, do poslednjeg dana svog života. Ali meni je i ovde dobro, jer si ti, moj sin, sa mnom.

– Ja se najbolje osećam kada gledam nebo – rekao sam. – Vidiš li kako je plavo, beskrajno i svetlo?

Ponekad mi se čini da gore vidim ovo selo, planine oko nje-ga, našu kuću i nas dvoje kako sedimo na kućnom pragu i pričamo, kao sada.

– Jednoga dana biće ti jasno zašto je to tako – uzdahnula je majka, pa dodala: – Čovek mora sam da se seti svog rođenja. Ako se to ne dogodi, on nije potpun čovek, i ponovo će se rađati.

II

KAD SE DETE RODI, PADA KIŠA CVEĆA

IImao sam deset godina kada sam se jedne zore, iznenada se probudivši, setio svog rođenja. Šta sam pre toga sanjao, uzalud sam pokušavao da dokučim. Znam jedino da se pre mog buđenja događalo nešto mračno, teško i mučno; možda to nije ni bio san, već moj predašnji život. Probudio sam se oko četiri sata. Bilo je leto, početak meseca jula. Kada se čovek rodi, uvek se pojavi kakav znak na nebu ili na zemlji. Kod onih koje je sudbina izabrala da učine nešto veliko, bude tri znamenja. Znamenja su takva da ih ne vide samo roditelji deteta već i mnogi ljudi, pa i čitava zemlja. Ja sam video šta se događalo pre nego što sam rođen.

Kiša cveća koja je padala s neba bila je prvi znak. Inače, ona se javlja pri rođenju svakog Tibetanca i Tibetanke. U mom slučaju, to je bila prava oluja, koja je besnela i, bacajući toware raznobojnog cveća, porušila nekoliko krovova i poubijala sitniju stoku koja se zatekla u polju.

Uplašeni olujom, ljudi su istrčali iz svojih kuća i tada videli i drugi znak mog rođenja. Bilo je to raspuknuto nebo. U bledom nebu ranoga jutra, na kome se nalazila još pokoja zvezda, pojavila se uska crna pukotina. Iz nje je, lebdeći, padalo dete. Ljudi su se u strahu razbežali. Nekolicina njih je otrčala po oružje, jer tako šta nikada se pre nije dogodilo. Došavši k sebi, i oni su pobjegli.

Treći znak rođenja bilo je premeštanje brda koje se nalazilo nedaleko od sela. Seljaci su na njemu napasali stoku, a u zimskim mesecima ono je štitilo njihove kuće od jakih vetrova. Za-

čula se strahovita tutnjava, koja nije dugo trajala, a onda se brdo, na užas svih, našlo na jugoistoku, oko pet milja od sela. Tek mnogo godina kasnije razumeo sam da je to bio pravac puta za Indiju.

Brdo već beše premešteno, kiša cveća je jenjavala, a iz pukotine na nebu padalo je dete. To dete sam bio ja. Leteći, video sam mnogo žena, starih i mladih, koje su gledale u nebo. Nisu, kao muškarci, bile uplašene, i čežnjivo su me iščekivale. Izabrao sam najmlađu i najlepšu među njima. Ime joj je bilo Pema Dzedden, a zvali su je i Lotos iz Jarlunga. Ona je postala moja majka. Kada sam je, kao odrastao dečak, pitao da li je baš mene čekala, kazala je da jeste. Ugledavši me u nebu, prepoznala me je i požurila kući da se porodi.

U kući se nalazio čovek po imenu As Kenzo, njen muž. Behu se uzeli pre dve godine. Ona je bila jedino dete svojih roditelja, a on sa severa, iz pokrajine Amdo, i služio je kod njenog oca. Kada su roditelji pomrli, Pema Dzedden i As Kenzo su se venčali. On je možda malo više voleo čang i kocku, ali nije postojala opasnost da zapadnu u bedu; polje koje je Pema Dzedden nasledila bilo je plodno, a stoka brojna. As Kenzo je postao moj otac. Mi muškarca i ženu nazivamo roditeljima, premda oni nemaju zasluga za naše rođenje. Oni su naša zemaljska veza između dva života. Ljubav, nežnost i briga, a ne rađanje, uloga je one koju zovemo svojom majkom i onog koga nazivamo svojim ocem. Lik Asa Kenza postao mi je jasniji s godinama; majka kaže da po licu i stasu veoma ličim na njega.

Tako sam, kao desetogodišnji dečak, jedne zore video svoje rođenje; sećanje je blesnulo kao svetlost munje. Šta se zatim dogodilo, saznao sam od majke.

III

BEKSTVO U INDIJU

Evo njene priče:

– Kada si se rodio, nisi zaplakao kao ostala deca, i ja i tvoj otac uplašili smo se da nisi živ. Zbog panike oko znamenja koja su se javila, u kući nije bilo nikoga osim nas dvoje. On te je uzeo na ruke da vidi šta je sa tobom; ti si se onda proderao tako glasno da smo se oboje nasmejali. Srećan što si živ, on je istrčao na vrata vičući: Neka ceo svet čuje da smo dobili sina! Ali, koliko si nama doneo radosti, toliko si sve u selu unesrećio. Tako su bar ljudi smatrali.

Zastrašeni znamenjem tvog rođenja i štetom od premeštanja brda i oluje cveća, seljaci su otišli lami i pitali ga šta sve to znači. On im je kazao: Kiša cveća, pukotina u nebu i premeštanje brda znaci su da se rodio veliki čovek. Šteta koja je time nastala znači da će on do spoznaje sebe proći kroz teška iskušenja. Na kraju će se iskupiti delom koje će spasiti čitav jedan narod.

Seljake ovo tumačenje nije zadovoljilo. Ko zna kakve još nesreće možemo doživeti od njega!, govorili su. Ovom kraju potreban je gotov svetac, a ne obećanje od sveca. I oni se počеше dogovarati kako da ubiju dete. Lama je krišom došao do nas i obavestio nas o njihovoj paklenoj nameri. Iste noći tvoj otac i ja smo pobegli iz sela kako bismo te spasli. Na jednom konju je jahao on, na drugom sam ja nosila tebe. Poneli smo novac koji smo imali, moj nakit i torbu s hranom. Srećom, kuća nam se nalazila na kraju sela, te smo već bili odmakli kada su susedi opa-

zili da nas nema. Pobesneli, oni se dadoše u poteru za nama. Noć i planina nas sakriše.

Ujutru smo na jednom planinskom prevoju zastali da se odmorimo. Ja sam kazala tvom ocu: „Nismo dali ime našem sinu. Kako da ga nazovemo?“ „Ceo svet se uzbudio zbog njega“, odgovorio je As Kenzo, „nazvaćemo ga Celi Svet.“ Tako si dobio ime.

Oko podneva smo prispeli u selo u kome su živeli moji rođaci. Kada su čuli kakvo nas je zlo snašlo, žalili su nas i obećali da će nam pomoći. Jedan od njih je otišao u naše selo da vidi jesu li se ljudi smirili i odustali od namere da ubiju dete. Vratio se i ispričao kako su se tamo posvađali oko naše kuće, polja i stoke, i da je zbog toga bilo razbijenih glava i polomljenih rebara. Kuću je prisvojio brat seoskog starešine. Sada je bilo još opasnije da se vratimo. Rođaci su rekli: „Vaše dete zaista donosi nesreću! I nama će navaliti kakvu bedu na vrat. Potražite sebi drugo utočište.“ Oni su dobro znali da dete nije krivo, već glupost i pohlepa seljaka, a oterali su nas jer više nismo imali ničega. Sirotinja nema rodbine ni prijatelja, a ponekad ni boga.

Krenuli smo prema Indiji. Tvoj otac je pričao kako će nam u toj zemlji biti dobro i da u njoj svako nađe utočište. Dugo je trajao naš put i ja sada neću pričati o nevoljama i o svemu što nam se događalo. Nailazili smo na plemenite ljude, koji su nam davali hranu i preko noći nas primali pod svoj krov. Nailazili smo i na takve koji su nas terali s praga ili nameravali da nas opljačkaju. Tvoj otac je imao pušku, te se nisu usuđivali da nas napadnu. U kraju gde žive Lapše ukrali su nam konje i morali smo da kupimo jednog i jašemo na smenu. Jednom si se razboleo i mi se uplašismo da ćeš umreti. Kroz tri dana groznica je prošla. U znak zahvalnosti bogovima, poklonili smo hramu na koji smo usput naišli deo naše sirotinje.

Posle četiri meseca bili smo blizu indijske granice. Prolazili smo karavanskim putem u planini kada je tvoj otac našao zlato. Jednog trena on zastade i reče: „Lotose iz Jarlunga, pogledaj! Ovaj put je pozlaćen!“ Imao je običaj da se šali, i ja mu odgovorih: „Za-

ista će to biti ako najzad stignemo u kakvo ljudsko naselje.“ „Ženo, pogledaj ovo“, pokaza on rukom na nekakav sjajan predmet na stazi pred nama. Sagnuo se i podigao ga. Bio je to grumen zlata veličine pesnice. Isprva pomislismo da je varka ili iskušenje nekog zlog duha. Nagađali smo otkuda tu i ništa razumno nismo mogli da zaključimo osim da su razbojnici napali kakav karavan i, bežeći s plenom, to izgubili. Nikakvih tragova nismo našli, ali oni su mogli nestati od kiša. Zlato je bilo pravo.

As Kenzo prsnu u smeh: „Velike su budale naši susedi! Oterali su nas iz kuće i sa zemlje, ali ovim se mogu kupiti tri kuće i sva njihova zemlja. Ah, kako bi nas prigrlili tvoji rođaci kada bi ovo videli!“ Toliko se smejavao da se zemlja pod njim otvorila kao kakav bunar, i on počeo da propada. „Gotovo je!“, viknuo je i bacio mi grumen zlata: „Čuvaj ovo za dete i sebe!“ Uхватила sam zlato. Rupa pod njim bila je ogromna. Da se i ja sa tobom ne bih našla dole, žurno sam se udaljila odatle. Htela sam da sačekam da se zemlja smiri i pomognem mu da izađe. Konj je u strahu pobegao u planinu.

Tada je u dubini zemlje zatutnjalo i ja sam s tobom počela da bežim. Ti si vrištao. Osvrnula sam se i videla As Kenza kako izleće iz one rupe u zemlji. Đavoli ga nisu primili u Pakao, i vraćali su ga u Nebo. Gledala sam kako odleće uvis. Brzo poput strele, sve dok se nije izgubio u plavetnilu kao mala crna tačka i onda nestao. Užasnuta ovim događajem, bežala sam sa tobom.

Bila sam prešla možda nekoliko milja, kada sam posumnjala da se nešto tako zaista moglo dogoditi. Vratila sam se na mesto gde je tvoj otac nestao. Nadala sam se da ću ga zateći tamo i da će se sve objasniti kao san. Ali tamo nikoga nije bilo, čak ni rupe u zemlji. Jedini dokaz da nisam sanjala bio je grumen zlata skriven u mojim nedrima. Pomislila sam: ako ga ostavim tu gde je nađen, As Kenzo će se pojaviti. Bacila sam ga na put i čekala. Hvatao me je strah. Ništa se, međutim, nije dogodilo; zlato je sjalo kao i pre. Tada sam se setila znamenja tvog rođenja i malo se umirila. Čudnovato iščeznuće tvog oca i sve što se zbivalo u vezi s tim primila sam

kao volju bogova i ravnala se po njoj. Uzela sam zlato i krenula dalje. Što se tiče smeha As Kenza, setila sam se učenja koje kaže da smo svi demoni i dok smo sa sebi jednakima, dobro nam je. Buda je takođe demon, ali izokrenutog lika. Zato ga i predstavljaju kao Večno Nasmeljano Lice.

Sledećeg dana ugledala sam četu britanskih vojnika i po tome zaključila da sam u Indiji. Znala sam da su oni, jer mi je tvoj otac pričao kako izgledaju, a on je o tome slušao od Tibetana koji su ranije prelazili granicu. Sklonila sam se s puta dok nisu odmakli, pa produžila dalje. Predveče sam susrela grupu Tibetana koji su se vraćali iz Dardžilinga natovareni velikim šarenim torbama. Od njih sam saznala da se već dva dana nalazim u Indiji.

Tako mi je pričala majka o našem bekstvu iz Tibeta, napomenuvši da o svemu tome zna još lama Dordže Zangpo i sada ja, i da to mora ostati tajna. Upitao sam je kako to da sam se setio svog rođenja, a ne pamtim put u Indiju niti ijedan događaj do svoje pete godine.

Ona mi je odgovorila:

– Možda će doći vreme kada ćeš se setiti svega. To bi bila sreća, jer čovek ne sme ništa da zaboravi.

Imao sam deset godina kada se vodio ovaj razgovor između majke i mene. A sada ću pričati o kraju koji je postao naš novi zavičaj.

IV

KRALJ RADŽA HARŠA

Selo se nalazilo na padinama Daoladara, okruženo kedrovim šumama i plodnom dolinom reke Baksu. Imalo je dvadesetak kuća; stanovnici su bili Tibetanci. Zvalo se Nam-ki Turla Dangsep, Selo-na-padini-neba, ali ljudi su obično to skraćivali u Nam-ki Turla, Nebeska Padina. Sat hoda odatle nalazio se manastir Gangčen Kišong.

Lutajući sa mnom, majka se obrela u Patankotu; tada je prvi put videla železnicu. Tu je srela nekog Tibetanca. Oprezna prema nepoznatima, ispričala mu je da je s mužem krenula iz južnog Tibeta pošto su prodali kuću i imanje, kako bi došli bogatim rođacima u Dardžiling. Muž joj se u putu razboleo i umro. Došavši tamo, saznala je da su rođaci, stari ljudi bez dece, u međuvremenu pomrli. Sada traži mesto u kome bi živela. O zlatu i svemu što se zapravo dogodilo, majka je prećutala. Tibetanac je bio iz Nam-ki Turle, pričao je da je to najlepše i najbogatije selo u Himaćal Pradešu, i savetovao ju je da se naseli u njemu. Majka je otišla u selo, videla ga i odlučila da tu ostane. Delom onog zlata kupila je veliko i plodno polje. Podigla je i lepu prostranu kuću na sprat. I takva kuća, govorila je, jednom će biti tesna za sve one koji će živeti u njoj.

U ovom kraju je postojao vladar. Bio je to kralj radža Haršavardhanan, koga su podanici zvali kralj Harša. Indusi su tvrdili da je on bio prvi stanovnik ovde, a ne lama Dordže Zangpo. U tome su bili toliko uporni da su nakon mnogo godina, kada

je Nam-ki Turla postala veliki grad u kome su se čuli mnogi jezici, ljudi i poverovali u njihovu priču. Bilo je, međutim, Tibetanaca koji su pamtili kraljev dolazak. On je jahao na konju. Iza njega je išla volovska zaprega pokrivena šatrom, u kojoj su sedeli rani i njihova deca, a pratila ih je gomila slugu. Te sluge su se od gospodara razlikovale jedino po tome što su ih zvali tako; inače, svi došljaci bili su podjednako bos. U kolima, sa rani i decom, nosili su i nekoliko kipova svojih bogova.

Kada je jednog letnjeg dana ta šarena povorka prispela u selo, Tibetanci su pojurili da je vide. Onaj na konju je nosio turban, a o pasu sablju, i izgledao je veličanstveno. Prisutni su zažalili što njegov konj nije mlađi i uhranjeniji, ali to su pripisivali umoru od dugog putovanja. Obratio im se ovim rečima:

– Tibetanci! Ovde sam da bih vas zaštitio od neprijatelja.

– Mi smo ti veoma zahvalni, hrabri i plemeniti stranče – odgovoriše mu oni pomalo začuđeni. – Reci nam samo od koga ćeš nas štititi. Ovde je mirno i ne pretili nam nikakva opasnost.

– Ovaj kraj će u budućnosti imati veliki značaj – kazao je Indus – i mnogi će želeti da budu gospodari u njemu.

Ispricao im je da je on kralj, njegova žena kraljica, i da su ih bogovi preko vlade u Delhiju poslali da bdiju nad ovim krajem Majke Indije. Indija je, rekao je, ceo svet, a svi ljudi, ma koje rase i vere bili, njena su deca.

Zatim je, ne silazeći sa konja, izneo dokaze svoje kraljevske vlasti, što je na okupljene Tibetance ostavilo najjači utisak. Pokazao im je veoma stare dokumente ispisane na sanskritu, koje je jedan sluga nosio u kovčegu. Bile su to tapija na polja, pašnjake i šume. Kraj je tada bio jedva naseljen i zemlje je bilo u izobilju, te ničije imanje nije okrnjeno ni za jednu brazdu. Tapije su se odnosile na njegova imanja, koja mu je dodelila vlada u Delhiju. Onda je kralj Harša slične tapije izdao i svima koji su se tu zatekli, kako bi, objasnio je, osigurao i njih i njihovo potomstvo. Napisane su bile na sanskritu i tibetanskom, i ljudi su ih plaćali deset rupija. Overavane su svake druge godine uz odre-